

Materiál mesiaca APRÍL

20.4.2026 - | Slovenské centrum dizajnu

Totomoxtle. Dizajn ako nástroj na obnovu rovnováhy.

Kukuričné šúpolie u nás poznáme predovšetkým z ľudovej umeleckej tvorby v podobe drobných bábik a figúrok. **Mexický dizajnér Fernando Laposse** však tento bežný poľnohospodársky odpad využíva na hlbšiu sociálnu reformu a návrat k ekologickej rovnováhe v komunite pôvodných obyvateľov v dedine Tonahuixtla. Svoju prácu definuje pojmom endemický dizajn, kde miesto pôvodu suroviny a jej historické súvislosti je dôležitejšie než výsledná forma.

Projekt Totomoxtle **vznikol v roku 2015** ako reakcia na úpadok miestneho poľnohospodárstva, stratu genetickej diverzity a masovú emigráciu obyvateľstva. Tento stav spôsobila záplava trhu lacnou, priemyselne pestovanou kukuricou, ktorá vytlačila lokálne odrody. V spolupráci s najväčšou kukuričnou génovou bankou sveta CIMMYT vrátil Laposse do komunity pôvodné, dnes takmer vyhynuté druhy rastlín.

Miestni farmári v súčasnosti dostávajú zaplatené nielen za kukuricu, ale aj za jej listy, ktoré boli predtým bezcenným odpadom. Práve tento príjem im umožňuje zvládnuť náročnejšie pestovanie pôvodných odrôd. Súčasťou riešenia je aj miestna dielňa fungujúca ako komunitné centrum, ktorá poskytuje stabilnú prácu ženám a sociálne slabším skupinám. Vznikol tak funkčný ekonomický model, z ktorého prosperuje celá komunita.

Listy starých odrôd kukurice sa stali surovinou pre unikátnu intarziu vhodnú na obklady stien, povrchy nábytku, svietidlá či iné interiérové doplnky. Prirodzená biodiverzita dodáva výrobkom širokú škálu farieb od hlbkej fialovej cez teplé okrové tóny až po krémovú bielu bez použitia farbív.

Celý koncept dokazuje, že budúcnosť dizajnu neleží iba v objavovaní nových syntetických materiálov. Aj opomínaný vedľajší produkt sa vďaka správne marketingu môže premeniť na etický a plne biodegradovateľný materiál. Projekt nezostal len v rovine umeleckého prototypu, ale vyvinul sa na trhovo úspešný produkt.

Slovensko má rovnako hlbokú tradíciu spracovania slamy, ľanu, ovčej vlny či dreva. Laposseho cesta nás vyzýva nepozerať sa na tieto zdroje len cez optiku skanzenu a histórie, ale vidieť v nich surovinu pre súčasnú a komerčne životaschopnú tvorbu. Ukazuje, že dizajnér dnes už nemusí byť len tvorcom príťažlivých a funkčných tvarov, ale môže sa stať aktívnym mediátorom medzi komunitou, vedou, výrobou a globálnym trhom.

Link na video: <https://youtu.be/0r08iXfJ-CM>

Link na projekt: <https://www.fernandolaposse.com/totomoxle>

<https://scd.sk/clanky/material-mesiaca-april>